

ด่วนมาก

ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๔๘

สำนักทะเบียนกลาง
ถนนลำลูกกา ปท. ๑๒๑๕๐

๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๗

เรื่อง การจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน

เรียน นายทะเบียนจังหวัด ทุกจังหวัด และนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง ๑. ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘

๒. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๒๙๕๑๖ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๓

๓. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๔๔ ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. บัญชีกลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการแก้ไขปัญหา

๒. แนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาเรื่องทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน

ตามที่สำนักทะเบียนกลางได้แจ้งแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติ และออกบัตรประจำตัวให้กับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนกลุ่มต่างๆ ตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๙ มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ โดยการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนดังกล่าวให้ใช้แบบ ท.ร.๓๘ ก กำหนดให้ เลขประจำตัวประชาชนเป็นบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙ ระยะเวลาดำเนินการจนถึงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ นั้น

สำนักทะเบียนกลาง ได้รับแจ้งจากภาคีเครือข่ายที่ดำเนินงานภารกิจเกี่ยวข้องกับสถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย หลายองค์กร อาทิ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์กรพัฒนาเอกชน รวมถึงบุคคลที่ประสบปัญหา เพื่อขอความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาเรื่องทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนหรือชนกลุ่มน้อยอื่นๆ โดยมีประเด็นปัญหาพอสรุปได้ ดังนี้

(๑) คนที่ได้รับการสำรวจเพื่อจัดทำทะเบียนประวัติตามมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง มีใบตอบรับการสำรวจ แต่ไม่ได้รับการบันทึกจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร

(๒) ทะเบียนประวัติของบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนหลายรายมีการบันทึกรายการผิดพลาด โดยเฉพาะรายการกลุ่มชาติพันธุ์หรือประเภทของชนกลุ่มน้อย

(๓) การจำหน่ายรายการทะเบียนราษฎรและทะเบียนประวัติของชนกลุ่มน้อยหรือบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน เจ้าของรายการมักไม่ได้รับโอกาสให้โต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงก่อนการจำหน่ายทำให้เกิดปัญหาการจำหน่ายรายการบุคคลที่ไม่ถูกต้องและไม่ตรงกับข้อเท็จจริง

/สำนักทะเบียน...

สำนักทะเบียนกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้นนั้นมีผลกระทบหลายด้าน ทั้งในเรื่องประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาเรื่องสถานะและสิทธิของบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนตามนโยบายของรัฐบาล สิทธิมนุษยชนและความมั่นคง รวมถึงการปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมายในความรับผิดชอบของหน่วยงานที่มีหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำทะเบียนประวัติของคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยหรือบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน เป็นไปด้วยความถูกต้องและมีประสิทธิภาพ สำนักทะเบียนกลางจึงได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อให้สำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นถือปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ปรากฏตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ และขอให้สำนักทะเบียนจังหวัดและสำนักทะเบียนกรุงเทพมหานครแจ้งนายทะเบียนอำเภอ นายทะเบียนท้องถิ่นให้กำชับเจ้าพนักงานและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวทุกคนให้ถือปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(นายกฤษฎา บุญราช)
อธิบดีกรมการปกครอง
ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

สำนักบริหารการทะเบียน
ส่วนการทะเบียนราษฎร
โทร ๐-๒๗๙๑-๗๓๑๙-๒๐
โทรสาร ๐-๒๙๐๖-๙๒๑๖

บัญชีกลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการแก้ไขปัญหาทะเบียนประวัติ
ตามหนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๔๘ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๗

---

๑. ชนกลุ่มน้อยที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน ประกอบด้วย

- (๑) บุคคลบนพื้นที่สูง
- (๒) อดีตทหารจีนคณะชาติ
- (๓) จีนฮ่ออพยพพลเรือน
- (๔) จีนฮ่ออิสระ
- (๕) ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า
- (๖) ญวนอพยพ
- (๗) เนปาลอพยพ
- (๘) อดีตโจรจีนคอมมิวนิสต์มลายา
- (๙) ไทลื้อ
- (๑๐) ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา
- (๑๑) ผู้หลบหนีเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา
- (๑๒) ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย
- (๑๓) ชุมชนบนพื้นที่สูง (ชาวเขา ๙ เผ่า)
- (๑๔) ชุมชนบนพื้นที่สูง (ไม่ใช่ชาวเขา)
- (๑๕) ลาวภูเขา
- (๑๖) ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า
- (๑๗) ลาวอพยพ
- (๑๘) ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากกัมพูชา
- (๑๙) ม้งถ้ากระบอก
- (๒๐) มอแกน

๒. เด็กและบุคคลที่ศึกษาเล่าเรียนในสถานศึกษาที่มีสถานะบุคคลไม่ชัดเจน

๓. บุคคลไร้รากเหง้า

๔. บุคคลที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศ

แนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหารื่องการจัดทำทะเบียนประวัติฯ

ตามหนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๔๘ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๗

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

(๑) คนที่ได้รับการสำรวจเพื่อจัดทำทะเบียนประวัติ มีแต่ใบตอบรับการสำรวจ (แบบ ๘๙/๑) แต่ไม่ได้รับการบันทึกจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนในฐานะข้อมูลการทะเบียนราษฎร ทำให้ไม่มีเอกสารการทะเบียนราษฎร ไม่สามารถขอทำบัตรประจำตัว และไม่สามารถขอ กำหนดสถานะบุคคลได้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

(๒) คนที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนหลายรายถูกเจ้าหน้าที่ของสำนักทะเบียนบันทึกรายการผิดพลาด โดยเฉพาะรายการกลุ่มชาติพันธุ์หรือประเภทของชนกลุ่มน้อย เช่น คนที่เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีเชื้อสายไทยแต่ถูกบันทึกเป็นกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่เชื้อสายไทย หรือถูกบันทึกผิดลงไปอยู่ในกลุ่มเด็กนักเรียน เป็นต้น ทำให้ไม่สามารถขอใช้สิทธิในการกำหนดสถานะบุคคลตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบหรือตามกฎหมายได้

(๓) คนที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติชนกลุ่มน้อย มีชื่อในทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๓ ต่อมาถูกเจ้าหน้าที่จำหน่ายรายการบุคคลในทะเบียนบ้านเนื่องจากไม่ไปรายงานตัวตามโครงการให้เลขประจำกลุ่มแก่ชนกลุ่มน้อย ภายหลังเจ้าหน้าที่ได้แนะนำให้ทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ซึ่งมีสิทธิต่ำกว่ากลุ่มที่มีชื่อในทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๓ หรือคนที่ได้จัดทำทะเบียนประวัติไว้มากกว่าหนึ่งกลุ่ม ต่อมาเจ้าหน้าที่ตรวจพบและได้จำหน่ายรายการ แต่เป็นการจำหน่ายรายการที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง เช่น ชนกลุ่มน้อยกลุ่มลาวอพยพที่จัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๐ ต่อมาได้ไปจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว และถูกจำหน่ายรายการบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน เป็นต้น

แนวทางปฏิบัติของนายทะเบียนในการแก้ไขปัญหา

๑. กรณีคนที่ได้รับการสำรวจเพื่อจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน แต่ไม่ปรากฏรายการทะเบียนประวัติในฐานะข้อมูลการทะเบียนราษฎร ให้นายทะเบียนอำเภอและนายทะเบียนท้องถิ่นจัดทำทะเบียนประวัติ ท.ร.๓๘ ก สำหรับบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙ และออกบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนให้ โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ดังนี้

๑.๑ บุคคลดังกล่าวต้องเป็นกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ กล่าวคือ ถ้าเป็นชนกลุ่มน้อยที่เข้ามาอาศัยอยู่เป็นเวลานานแต่ตกสำรวจจากการจัดทำทะเบียนประวัติชนกลุ่มน้อยในอดีต จะต้องเป็นผู้ที่เข้ามาในประเทศไทยก่อนวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๒ และอาศัยอยู่ต่อเนื่องในประเทศไทย ถ้าเป็นกลุ่มเด็กหรือบุคคลที่ศึกษาเล่าเรียนในสถานศึกษา กลุ่มคนไร้รากเหง้า และกลุ่มคนที่ทำคุณประโยชน์ให้กับประเทศ ต้องเป็นผู้ที่เข้ามาในประเทศไทยก่อนวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ ทั้งนี้ รวมถึงบุตรของบุคคลดังกล่าวที่เกิดและอาศัยอยู่ในประเทศไทยด้วย

๑.๒ บุคคลตามข้อ ๑.๑ ต้องเป็นผู้ที่ได้รับการสำรวจเพื่อจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนภายในวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ โดยมีหลักฐานแบบสำรวจเพื่อจัดทำทะเบียนประวัติฯ (แบบ ๘๙) หรือใบตอบรับการสำรวจตามแบบ ๘๙/๑ หรือสำเนาเอกสารดังกล่าว

๑.๓ บุคคลตามข้อ ๑.๑ ต้องมีเอกสารรับรองจากหน่วยงานหรือองค์กรที่ทำหน้าที่สำรวจ กล่าวคือ ถ้าเป็นกลุ่มเด็กหรือบุคคลที่ศึกษาเล่าเรียนในสถานศึกษาต้องมีหนังสือรับรองจากสถานศึกษาที่สำรวจบุคคลนั้น ถ้าเป็นคนไร้รากเหง้าต้องมีหนังสือรับรองจากสถานสงเคราะห์หรือหน่วยงานที่ให้การสงเคราะห์ดูแลและสำรวจบุคคลนั้น ส่วนกรณีของชนกลุ่มน้อยที่เข้ามาอาศัยอยู่เป็นเวลานานแต่ตกสำรวจ ให้นายทะเบียนสอบบันทึกถ้อยคำบุคคลที่เป็นชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์เดียวกันจำนวน ๓ คน เพื่อให้การรับรองแทนการเรียกหนังสือรับรอง เนื่องจากสำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการสำรวจบุคคลกลุ่มนี้

๑.๔ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องพร้อมด้วยหลักฐานของบุคคลตามข้อ ๑.๑ แล้ว ให้ดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงในพื้นที่เพื่อพิสูจน์ยืนยันสถานะของบุคคลดังกล่าว หรืออาจส่งเรื่องให้คณะกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการชุมชนรับรอง ถ้าปรากฏหลักฐานเชื่อได้ว่าผู้นั้นเป็นกลุ่มเป้าหมายจริงก็ให้ส่งอนุมัติในคำร้อง แล้วทำหนังสือแจ้งสำนักทะเบียนกลางภายใน ๗ วันนับแต่วันที่มิคำสั่งอนุมัติเพื่อขอให้เปิดระบบโปรแกรมการบันทึกจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙ โดยให้สำเนาแบบ ๘๙ และพยานเอกสารที่เกี่ยวข้องส่งไปพร้อมด้วย

๑.๕ เมื่อสำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นได้รับแจ้งการเปิดระบบโปรแกรมจากสำนักทะเบียนกลางแล้ว ให้นำบันทึกรายการบุคคลและจัดทำทะเบียนประวัติให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด และให้แจ้งบุคคลที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติให้มาทำบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนโดยเร็ว

๒. กรณีคนที่ถูกบันทึกรายการในทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนผิดพลาดไม่ตรงกับข้อเท็จจริง ให้นายทะเบียนอำเภอและนายทะเบียนท้องถิ่นแก้ไขรายการในทะเบียนประวัติและฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎรให้ถูกต้อง โดยปฏิบัติดังนี้

๒.๑ ให้ดำเนินการตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๕ รวมถึงฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๕ พ.ศ.๒๕๕๑ ข้อ ๑๑๕

๒.๒ ถ้าเป็นการขอแก้ไขรายการชาติพันธุ์หรือกลุ่มของชนกลุ่มน้อย เช่น แก้ไขจากกลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า เป็นผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย หรือแก้ไขจากกลุ่มชนกลุ่มน้อยที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน เป็นคนไร้รากเหง้า เป็นต้น ให้นายทะเบียนตรวจสอบรายการในแบบสำรวจเพื่อจัดทำทะเบียนประวัติ (แบบ ๘๙) และทะเบียนประวัติ ท.ร.๓๘ ก ในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร ถ้าไม่ตรงกันให้นายทะเบียนแก้ไขรายการในฐานข้อมูลให้ตรงกับแบบ ๘๙

๒.๓ ตามข้อ ๒.๒ ถ้าเป็นกรณีรายการในแบบ ๘๙ กับ ท.ร.๓๘ ก ตรงกัน หรือไม่ตรงกันและผู้ร้องแจ้งว่ารายการดังกล่าวเป็นรายการที่ไม่ถูกต้องเนื่องจากตนมิใช่กลุ่มชาติพันธุ์หรือเป็นกลุ่มคนต่างดาวตามที่นายทะเบียนบันทึกไว้ ให้แจ้งผู้ร้องนำพยานบุคคลที่เป็นชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์เดียวกันหรือเป็นกลุ่มบุคคลเดียวกันกับผู้ร้อง จำนวน ๓ คนมารับรองโดยให้นายทะเบียนสอบสวนและบันทึกปากคำพยานตามแบบ ปค.๑๔ ไว้เป็นหลักฐาน และหากมีความจำเป็น นายทะเบียนอาจส่งเรื่องให้คณะกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการชุมชนพิจารณาให้ความเห็นด้วยก็ได้ แต่จะต้องดำเนินการโดยเร็ว

๒.๔ เมื่อดำเนินการแก้ไขรายการแล้วให้แจ้งสำนักทะเบียนกลางทราบพร้อมส่งสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๓. กรณีคนที่ถูกจำหน่ายรายการในทะเบียนประวัติและฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร แต่เป็นการจำหน่ายรายการที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง ให้นายทะเบียนอำเภอและนายทะเบียนท้องถิ่นรับคำร้องแล้วดำเนินการ ดังนี้

๓.๑ สอบสวนพยานบุคคลที่เป็นชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์เดียวกัน หรือเป็นกลุ่มบุคคลเดียวกันกับผู้ร้อง จำนวน ๓ คน เพื่อรับรอง และดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงในพื้นที่เพื่อพิสูจน์ยืนยันสถานะของบุคคลดังกล่าว หรืออาจส่งเรื่องให้คณะกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการชุมชนรับรองอีกทางหนึ่งก็ได้

๓.๒ รวบรวมพยานหลักฐานเสนอให้นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขต แล้วแต่กรณี เป็นผู้พิจารณา ถ้าปรากฏหลักฐานเชื่อได้ว่ารายการทะเบียนประวัติที่ขอแก้ไขเป็นความจริง ให้นายอำเภอสั่งอนุมัติในคำร้องและให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นจำหน่ายรายการทะเบียนประวัติที่ไม่ถูกต้อง แล้วทำหนังสือแจ้งสำนักทะเบียนกลางภายใน ๗ วันนับแต่วันที่มิคำสั่งอนุมัติเพื่อขอคืนรายการทะเบียนประวัติ โดยให้สำเนาคำร้องและพยานเอกสารที่เกี่ยวข้องส่งไปพร้อมด้วย

๓.๓ เมื่อสำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นได้รับแจ้งการคืนรายการทะเบียนประวัติจากสำนักทะเบียนกลางแล้ว ให้แจ้งบุคคลที่ได้รับคืนทะเบียนประวัติให้มาทำบัตรประจำตัวโดยเร็ว

๔. กรณีตามข้อ ๑ - ๓ ข้างต้น ถ้าหลักฐานของผู้ร้องไม่เพียงพอหรือไม่สามารถดำเนินการให้ตามคำร้อง ให้นายทะเบียนอำเภอ นายทะเบียนท้องถิ่น หรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณี ส่งไม่อนุมัติในคำร้องแล้วแจ้งผู้ร้องทราบเป็นหนังสือโดยให้ระบุเหตุผล ข้อพิจารณา ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สิทธิในการอุทธรณ์คำสั่ง และระยะเวลาอุทธรณ์ในหนังสือแจ้งให้ชัดเจนด้วย

สำนักทะเบียนกลาง
กรมการปกครอง
โทร. ๐-๒๗๙๑-๗๓๑๙-๒๐